

Pædagogisk læreplan for Farumsødal, 2023

Indholdsfortegnelse

Hvem er vi?	3
Evaluering af forrige periodes pædagogiske læreplan.....	4
Pædagogisk læreplan	6
Fælles pædagogisk grundlag.....	7
Barnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber.....	8
Pædagogisk læringsmiljø samt	11
fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø	11
Samarbejde med forældre.....	13
Børn i udsatte positioner	15
Sammenhænge.....	17
Inddragelse af lokalsamfundet	19
De seks læreplanstemaer	20
Alsidig personlig udvikling	21
Social udvikling.....	24
Kommunikation og sprog.....	26
Krop, sanser og bevægelse	28
Natur, udeliv og science.....	30
Kultur, æstetik og fællesskab.....	32
Evalueringskultur.....	34

Hvem er vi?

Vi ligger i et ældre hus, beliggende i et rækkehuskvarter lige bagved Stavnsholt Skolen.

I institutionen har vi indrettet os med 7 stuer. 4 vuggestuegrupper og 3 børnehavegrupper, alle grupper er aldersintegrerede.

Farumsødal ligger i et dejligt fredeligt kvarter, med god adgang til offentlig transport og et dejligt nærmiljø.

Vi har let adgang til skov, sø, grønne områder, samt mulighed for benyttelse af Farums forskellige faciliteter eks. bibliotek, haller, Skole Landbrug m.m.

Vi anser os selv som meget kreative og har gode muligheder inde som ude til de store tanker, den stille fordybelse, samt samvær i et stærkt fællesskab.

De voksne i Farumsødal er lige så forskellige som de tilknyttede familier. Vi tror på et bredt menneskesyn, at skabe løsninger i fællesskab, samt se muligheder i stedet for begrænsninger.

Vores mål er at være med til at skabe et samfund og en samfundskultur hvor vi ser og bruger hinandens kompetencer og forskellighed, til at skabe bæredygtige, innovative og socialbevidste løsninger.

Vi tror på, at nærvær, tryghed og omsorg, samt at blive set, hørt og forstået, lægger grundstenene til et stærkt fundament, som skaber børn der har mod på at vise sig selv og verden hvad de kan, hvad de har at byde på samt viljen til i fællesskab med andre at udvikle et samfund hvor der er plads til alle.

Vi er et hus der lægger stor vægt på det kreative, samt deltagelsesmuligheder for alle børn i Farumsødal.

Det betyder at vi dagligt inddrager børnene i det praktiske arbejde. Leg og arbejde er to ting der hænger sammen. Gennem legen skal børnene opdage glæden ved at eksperimentere og udfordre deres viden om verden samt opleve glæden når de høster frugten af et godt stykke arbejde.

Det er ligeledes med afsæt i ovenstående, at vi arbejder meget målrettet med vores hverdagsrutiner, samt årets gang. Det er vigtigt for os at børnene møder en genkendelig dagligdag, så de kan øve sig på de almene rutiner som eksempelvis toiletbesøg, spisning, oprydning mm. I de daglige rutiner er der uendelig stor læring og derfor er det vigtigt for os, at vi løbende har dialoger om disse på eksempelvis p-møder, stuemøder og lignende Er der en rutine der ikke passer til den nuværende børnegruppe ændrer vi på den så den passer til børnene således at de derved stadig opnår læring og trivsel.

Evaluering af forrige periodes pædagogiske læreplan

På baggrund af oplæg fra dagtilbudsleder og faglige fyrtårne, har både medarbejdere og forældrebestyrelsen drøftet analysen af den seneste periodes PEF, som er vores planlægnings- og evaluerings redskab i Furesø samt anden pædagogisk dokumentation. Det har givet anledning til justering af læreplanen. De retningsgivende refleksioner er opdaterede og der er beskrevet nye eksempler på den pædagogiske praksis ind i den pædagogiske læreplan.

Ud fra analysen og drøftelserne har dagtilbudsleder konkluderet følgende om børns oplevelser og hvordan det pædagogiske læringsmiljø indfrier vores pædagogiske læreplan og det pædagogiske grundlag.

Opsamling:

Børns oplevelser og børns perspektiver:

Pædagogisk læringsmiljø:

Børnene i Farumsødal oplever at deres dagtilbud har fået flere legezoner. Gangarealerne inviterer til leg og bevægelse samt udforskning af kroppens muligheder, i forhold til blandt andet balance, og spejle, hvor børnene kan se sig selv når de bevæger sig. Det nye pædagogiske læringsmiljø og legezoner, har ligeledes skabt grobund for udvikling af legeværdien i børnenes lege, samt for fordybelse. Børnene oplever ligeledes at vi har indrettet flere stillezoner, hvor de kan gå hen og "holde en pause" som de selv udtrykker det. Områder hvor børnene kan gå hen og være sig selv med en stille aktivitet i form af at læse i en bog eller bare slappe af.

Børnesynet:

Børnene oplever at blive mødt mere fordomsfrit af de voksne. De oplever voksne øver sig i at tilpasse kravene til børnene og til at yde børnene støtte, når der er ting der bliver svært. De oplever også voksne der er nysgerrige på hvad der er på spil i børnenes liv og de møder voksne der vil samarbejde med børnene og som er anerkendende i deres tilgang til dem.

Vores pædagogiske praksis tager afsæt i et tilstræbt børneperspektiv der understøtter at tilpasse læringsmiljøet, rammer og forventninger så alle børn har de bedste forudsætninger for aktiv deltagelse i fællesskabet – at alle børn har mulighed for at gøre sig gældende og føle sig som værdifulde. Med udgangspunkt i barnets ressourcer anerkender vi, at det er rammerne for fællesskabet der positionerer barnet på en bestemt måde. Vi er overbevist om at børn gerne vil samarbejde hvis de forstår og ser mening i det der foregår.

Hvis et barn befinder sig i en udsat position vægtes en tæt dialog med forældrene højt. Vi anerkender forældrenes kendskab til barnet og inddrager dem aktivt i arbejdet omkring barnets trivsel. Vi støtter og guider barnet og iværksætter foranstaltninger der dels kan rette sig til barnet som individet f.eks. pauser, tæt guidning o. lign. og dels kan rette sig til måden vi organiserer læringsmiljøet f.eks. i vores valg af aktiviteter, gruppedelinger mm.

Nye legezoner er blevet udviklet, foreksempel har vi fået figurer på vores gulve, der inviterer til bevægelse. Vi har fået inrettet legezoner i vores vindueskarme og på reoler, således at alt plads udnyttes til gavn for børnenes læringsmiljøer.

Vi har ligeledes igangsat Marte Meo forløb på 2 stuer, dette udvikler vores pædagogiske tilgang og understøtter børns udvikling og trivsel, og skaber et nyt læringsmiljø, i og med at de voksne får en anden bevidsthed om deres pædagogiske praksis.

I personalegruppen har vi arbejdet struktureret med at holde møder, udfylde sprogvurderinger og trivselsmålinger, dele information, regulere læringsmiljøet, styrke forældresamarbejdet, inddrage PPR for derved at understøtte trivsel og læring for børnene i vores dagtilbud.

Vi har eksempler fra både vuggestue og børnehave, hvor børnenes trivsel og udvikling er i progression grundet en mere systematiseret tilgang.

Hvordan har vi indfriet vores pædagogiske læreplan og det pædagogisk grundlag:

Vi har arbejdet med alle læreplanstemaerne der er beskrevet i den pædagogiske læreplan. Med særligt fokus på: *Det pædagogiske Læringsmiljø, Børnesynet samt Kultur, æstetik og fællesskab:* I Farumsødal børnehus har vi reflekteret over, hvordan det pædagogiske læringsmiljø indrettes, organiseres og tilrettelægges, således at det er til gavn for alle børn i vores dagtilbud.

Vi har valgt *Pædagogisk læringsmiljø*, da vi har et ønske om at vores børn skal tilbydes gode muligheder for at udvikle sig og dannes. Alle børn skal kunne afkode hvilke lege de kan lege i de forskellige legezoner, og her skal være gode muligheder for fordybelse, uden at blive forstyrret.

Her ud over vi havde en oplevelse af at der var store dele af vores børnehus der ikke blev udnyttet tilstrækkeligt, og derfor havde vi brug for at kigge på de "døde" områder. Eksempelvis gangarealer hvor der ikke var skabt rum for bevægelse og et stort AI-rum der blev brugt som personalerum. Dertil kom at vores legezoner på stuerne ikke var tydelige og indrettet hensigtsmæssigt.

Vi ser at vores organisering af vores læringsmiljøer har stor indvirkning på børnenes trivsel og udvikling. For at kunne måle på børnenes sproglige udvikling, er vi gået i gang med at uddanne personalet til at benytte sprogvurderingsværktøjet; Sprogtrappen.

Til at undersøge børnenes trivsel er vi gået i gang med at benytte TOBI, der er kommunens nye værktøj til trivselsmålinger.

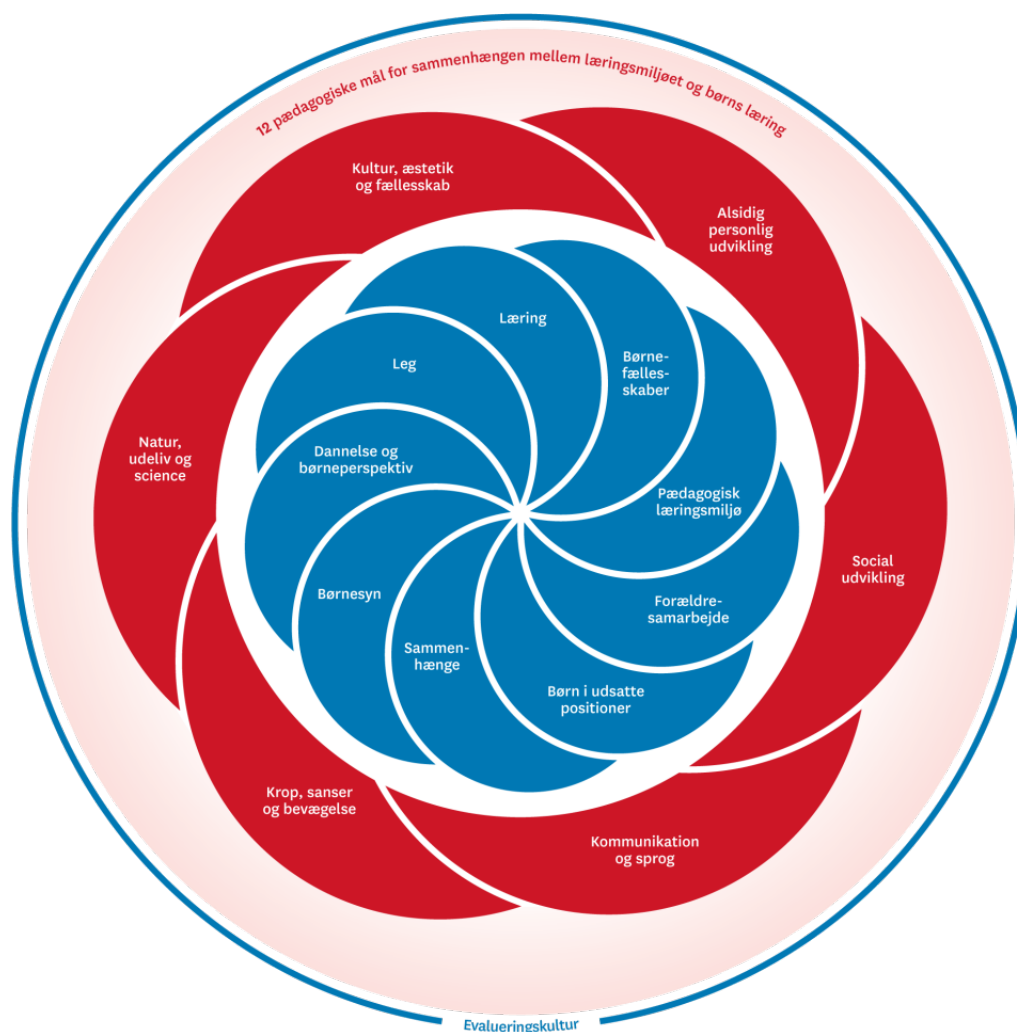
Pædagogisk læreplan

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen Den styrkede pædagogiske læreplan, rammer og indhold.

Læreplanen er et pædagogisk redskab, der via korte, relevante pædagogiske overvejelser, refleksioner og eksempler skal skabe en klar fælles retning for det pædagogiske arbejde. Børnenes perspektiv og børnefællesskabet skal inddrages og læreplanen skal tage højde for den konkrete børnegruppes sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger og behov.

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag, det blå centrum i "blomsten" samt de seks læreplanstemaer, de røde kronblade på "blomsten" og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring. Dagtilbudslederen har ansvaret for at udvikle den omkransende evalueringskultur.

Fælles pædagogisk grundlag

Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag. Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14)

De centrale elementer i den styrkede læreplan er:

- ❖ Børnesyn. Det at være barn har værdi i sig selv.
- ❖ Dannelse og børneperspektiv. Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- ❖ Leg. Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- ❖ Læring. Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- ❖ Børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- ❖ Pædagogisk læringsmiljø. Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- ❖ Forældresamarbejde. Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- ❖ Børn i udsatte positioner. Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- ❖ Sammenhæng til børnehaveklassen. Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.

Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.

Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14)

Barnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Barnesyn. Det at være barn har værdi i sig selv. Børn ses som aktive medskabere af egen læring og udvikling i rammer, det pædagogiske personale er ansvarlige for.

Furesø kommunes [Børne- og ungepolitik](#) beskriver de overordnede rammer for:

- Demokrati & Medborgerskab
- Læring & Læringsmiljøer
- Fællesskab & Inklusion
- Forældre & Forældresamarbejde
- Faglig indsats & Sammenhænge
- Den generelle forbyggende indsats

Dannelse og børneperspektiv. Dannelse, ligestilling og demokrati skal medtænkes i det daglige pædagogiske arbejde, så børnene oplever at have indflydelse på udformning af dagligdagen og aktiviteterne uanset baggrund, køn, alder og kultur. Børn i dagtilbud skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.

Furesø Kommune beskriver i det fælles lærings- og dannelsessyn hvordan vi forstår begrebet dannelse og hvordan vi skaber dannelsesmuligheder for børn i dagtilbud, vi siger det kort: ”at blive til nogen i små og store fællesskaber”. [Fælles lærings- og dannelsessyn](#). Dannelsesperspektivet kobler sig til læringsbegrebet og beskriver samspillet mellem barn og dets verden.

Leg. Leg har en værdi i sig selv. Leg er grundlæggende for børns sociale og personlige læring og udvikling, og legen fremmer blandt andet fantasi, virkelyst, sprog, nysgerrighed, sociale kompetencer, selvværd og identitet.

Læring. Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret. Læring i dagtilbud sker i en vekslen mellem blandt andet børneinitierede lege, voksenplanlagte aktiviteter og rutiner.

I [Furesø Kommunes](#) fælles lærings- og dannelsessyn beskrives hvordan læring har fokus på de mangfoldige kompetencer børn tilegner sig; personlige, sociale og faglige. I [Furesø Kommune](#) vægter vi tre kendetegn for hvad børns udbytte sigter på: engagerede og deltagende; innovative og fejlmodige og ansvarlige og klimabevidste. Vi har fokus på børns progression og på deres nærmeste udviklingszone.

Børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale fastsætter rammerne for. Relationer og venskaber er afgørende og alle børn skal opleve at være en del af

fællesskabet. I dagtilbuddenes hverdag skal der være plads til, at det enkelte barn både kan vise initiativ og kan være aktivt deltagende i en balance mellem individ og fællesskab.

Center for Dagtilbud, Skole og Forebyggelse vægter for 0 – 18 års området:

- 1 vision: Alle børn og unge skal trives, udvikle sig og lære ud fra deres individuelle forudsætninger, som en del af sociale fællesskaber – så de bliver livsduelige og får en ungdomsuddannelse.
- 2 grundsyn: En bred fælles forståelse af læring og dannelse som: ”at blive til nogen i små og store fællesskaber”.
- 3 målsætninger: fællesskaber; læring og rammer der understøtter.
- 4 principper: resourcesyn; udgangspunkt i kontekst; børn og familier skal mødes med en samlet plan samt at stærke fagligheder styrker tværfagligheden.

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, leg, læring, samt børnefællesskaber

I Farumsødal ser vi alle børn som særlige, unikke og selvstændige personligheder. Det er vigtigt for os, at skabe en dagligdag hvor vi kan støtte børnene i deres tro på og udvikling af, sig selv, egne evner og kompetencer.

Det betyder, at vi vægter højt, at børnene bliver involveret og har indflydelse på egen situation, samt rammerne i hverdagen. Dette kan eksempelvis være forslag til aktiviteter og temaer.

Vi understøtter børnenes leg og motivere til, at de bruger deres fantasi, kreative tankegang og udtryk.

Eksempel på demokrati og medinddragelse

Der er samling med de 2 – 3 årige. Stuen arbejder bl.a. med tematiseret sprogarbejde og de skal finde det nye tema. Frode siger: ”Hvilket emne skal vi have næste gang?” Frigg på 2,2 år peger på kassen med dyr og siger: ”Ko”. Frode spørger rundt til de andre børn:

”Skal vi lære om koen?” De andre børn nikker og Frede siger: ”Gris” og peger på en pige, Frederikkes bluse med Gurli Gris på.

Frode og de andre voksne finder sammen med børnene 3 dyr i alt, som de skal have fokus på. De voksne aftaler indbyrdes hvilke fokusord og fokus viden de vil arbejde mod, samt indholdet af resten af temaet.

Eksempel på inklusion og børnefællesskaber

En gruppe piger i børnehaven leger at de lakerer negle. De bruger en pind, som pensel. Fadma, den voksne, går ind og henter en håndfuld pensler til pigerne og foreslår de kan lege skønhedssalon.

Pigerne bliver grebet af ny inspiration og Fiola på 2,6 år, der er på besøg fra vuggestuen tager en pensel og tilbyder en af de større piger at give hende øjenskygge på.

Filuca sidder helt stille og Fiola fra vuggestuen spørger hvilken farve hun skal have på øjnene. Filuca tænker sig om og siger regnbuefarver.

Fiola ser lidt tænksom ud og udbryder så, god ide og så går hun i gang med at lægge øjenskygge på.

Inklusion og fællesskab er to begreber vi arbejder meget med. Vores børn er de kommende samfundsborgere og det er hvad vi, i samarbejde med forældrene, fremelsker hos børnene, der vil kendetegne vores samfund i fremtiden.

Det er derfor vigtigt for os, med afsæt i ovenstående, at vi skaber et læringsmiljø hvor børnene lære og oplever glæden ved forskellighed blandt mennesker, samt de fantastiske muligheder der opstår når disse forskelligheder mødes. Vi ønsker, at børnene skal lære at se mulighederne hos sig selv, andre og fællesskabet.

Eksempel på inklusion og dannelse:

Felix er lidt tilbageholdende og usikker. Han går altid rundt med sin krammebamse. Han er meget interesseret i dinosaurusser og har en stor viden om dem.

Felix har svært ved at få skabt relation til de andre børn og leger ofte alene.

De voksne laver en dinokrog og der bliver købt dinosaurusser. Krogen bliver skabt udenfor stuen og der går ikke længe før Felix er i leg med nogle andre drenge. Han deler sin store viden med de andre drenge, som spørger ham hvad dinosaurusserne hedder mm. Drengene får lov til, at tage dinosaurusserne med udenfor, da vejret bliver bedre. I lang tid er det legen med dinosaurusserne der fylder mest i de nye venskaber, men det udvikler sig hen ad vejen til andre lege.

I denne læringsproces er forældrene en vigtig samarbejdspartner. Forældrenes syn på deres barn, livssyn og familiemønster er vigtige for os, at kende til og samarbejde omkring. Derfor er vores dør altid åben. Forældre kan komme og deltage i vores hverdag, blive til en kop kaffe eller på anden måde bidrage til institutionens kultur, rammer og rytmer. Vi har et tæt og nært samarbejde med vores forældrebestyrelse.

Pædagogisk læringsmiljø samt

fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø

Dagtilbud skal hele dagen etablere et pædagogisk læringsmiljø, hvor leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes. Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i arbejdet med pædagogiske læringsmiljøer. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22 -23 og s. 30)

Furesø Kommunes dagtilbud har beskrevet tre læringsrum, hvor vi tænker læring for og med børnene:

- **Rutiner:** fx aflevering og afhentning, af- og påklædning i garderobe og badeværelse, måltider og sove/hvilestunder.
- **Vokseninitierede aktiviteter:** planlagte eller spontane; fx ture, samlinger, rytmik, kreative forløb og sneboldskampe.
- **Børnekulturen:** Det, der foregår i og mellem børnene, hvor leg er et væsentligt element samt de aktiviteter som børnene initierer.

Voksenpositioner: Med fokus på det enkelte barn og børnegruppen som helhed, tages der bevidste valg i måden, der organiseres på. De pædagogiske medarbejdere vurderer hele tiden hvornår de skal **gå foran** børnene, **ved siden af** børnene eller **bagved** børnene, afhængig af barnet, situationen og konteksten.

Dagtilbud arbejder med børns læring over hele dagen og ofte med mange af de 6 læreplanstemaer og elementer fra det pædagogiske grundlag i spil på samme tid. Læring må også ses på tværs af læreplantemaerne: vedholdenhed overfor vanskeligheder, evne til fokusering og koncentration, evne til at samtænke viden og erfaringer og koble på tværs af kontekster, evne til at opsøge relevant hjælp samt at kunne skifte mening og se andres perspektiver; **metalæring**. At blive opmærksom på, hvordan man lærer bedst, foretrukne **læringsstrategi**, sker i alle hverdagslivets situationer. Er det fx ved at øve sig igen og igen, at få instruktion og forklaring af andre eller at se hvordan andre gør og selv prøve, når man er klar.

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes? Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Vi søger at skabe pædagogiske aktiviteter der motiverer børnene til at afprøve deres kunnen samt finde tryghed i at øve sig på det der er svært.

I vores hverdag har vi dels aktiviteter der er voksenstyret, rutinestyret eller aktiviteter der er opstået ud af børnenes lege og ønsker.

Alt dette skaber til sammen et læringsmiljø hvor vi som voksne får mulighed for at gå bagved børnene og gribe dem når de får brug for dette, ved siden af så der er gode muligheder for guidning eller foran når der er brug for at få vist vej.

Dette kan være når børnene skal lære at være uvenner og blive gode venner igen, når man skal lære sine egne grænser eksempelvis de fysiske når man skal lære at holde balancen når man går på line eller når der skal ske noget helt nyt og man har brug for at de voksne viser vejen.

Det er vigtigt for os at børnene lære glæden ved at lære og oplever at kunne høste frugten efter at have øvet sig på noget svært. Det er også vigtigt for os at børnene lære at det er ok at fejle og hvad man skal gøre med de følelser der opstår når man vinder eller taber.

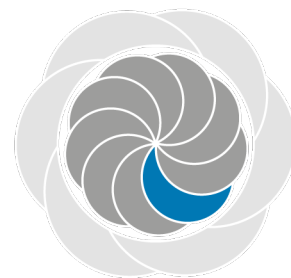
Det er vigtigt at børnene oplever at deres ressourcer og kompetencer kommer i spil eksempelvis når de større børn kan hjælpe et mindre barn eks. lynlås.

I Farumsødal er det vigtigt for os at der er tydeligt for børn og voksne hvad vi arbejder med og at institutionen bærer præg af dette. Dette ses gennem vores indretning og udsmykning af vægge o. lign.

Samarbejde med forældre

Dagtilbud skal have fokus på, hvordan dagtilbud og forældre kan samarbejde om barnets og børnegruppens trivsel og læring på tværs af dagtilbud og hjem.

(Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24)

Forældresamarbejde sker i mange fora:

- Samarbejder med fokus på forældrenes eget barn, dialoger i hverdagen, forældresamtaler.
- Samarbejder omkring børns hverdag og læring, fx ved formidling ved udstillinger, i INFOBA, AULA
- Forældremøder for hele dagtilbuddet eller mindre grupper af forældre.
- Arrangementer, fx sommerfester, julearrangementer, fællesspisning

Det enkelte dagtilbud skal anvende nogle af de forskellige fora, hvor forældrene kommer i dagtilbuddet, til at sætte børns læring på dagsordenen. Dette kan fx ske, ved at der på forældremøder er et punkt, som handler om, hvad der arbejdes med i dagtilbuddet, og hvordan forældrene kan understøtte barnets læring i hjemmet.

Alle forældre er forskellige, det er dagtilbuddets ansvar at facilitere og rammesætte forældresamarbejdet differentieret og baseret på lokale traditioner, ønsker og den enkelte families behov. Forældresamarbejder skal være tillidsfuldt og konstruktivt.

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Eksempel på forældreinddragelse og samarbejde:

Frey sidder og spiller musik med nogle børn. Der er taget lidt tromme mm frem. En far kommer for at hente sit barn. Han kan selv spille lidt instrumenter og begynder at deltage sammen med børnene og den voksne. Der bliver spillet og sunget og inden længe har flere fædre sluttet sig til gruppen. De aftaler at mødes og spille sammen og ender med at skabe et Fædre-band, som spiller til vores sommerfest.

Eksempel 2:

Det er sommer og vi har arbejdsdag med forældrene med efterfølgende sommerfest. En mor og mormor rydder op i vores værksted. Det er et stort værksted og der er ikke blevet ryddet op i mange år. Værkstedet bliver ikke brugt og er blevet til et rum hvor man sætter alt det hen, som man ikke lige ved hvad man skal gøre af.

Moren forslår, at vi kan bruge rummet til børnehavgarderobe. Der er masser af plads til, at børnene kan sidde med deres tøj og vi vil få mere plads ned af gangen når garderoberne ikke længere fylder på væggen.

Vi beslutter at det er en god ide og realiserer det kort efter.

Vi har nu en stor garderobe med masser af plads til at lære selv at tage tøj af/på. Børnehave køkkenet er blevet til kreaværksted og vores træværksted er blevet til et udeværksted med hjælp af midler fra FOG-fonden.

Børn kommer til, at opleve mange overgange i deres liv og derfor arbejder vi målrettet med disse.

Dette gør vi eksempelvis ved institutionsstart, når barnet skifter stue, når de skal gå fra vuggestue til børnehave og når børnene skal videre til FFO.

Som mennesker er vi meget forskellige og derfor er det vigtigt for os, at vi er fleksible når vi møder en familie første gang. De fleste indkøringer af børn og deres forældre forløber nogenlunde ens.

Vi starter med en rundvisning og efterfølgende samtale på stuen og det er her vi sammen finder ud hvordan starten skal forløbe. Nogle forældre har meget tid til opstart og andre har ikke så meget tid. Det kan også være meget forskelligt hvordan børn modtager os i institutionen, så det er vigtigt at vi får afstemt forventninger og set på vilkår, i forhold til hvad der skal ske.

Når børnene skal flytte videre til den næste stue er der flere ting vi har for øje. Hvilken stue vil bedst kunne understøtte barnet og familiens videre udvikling og samarbejde mm.

Stuerne aftaler indbyrdes hvornår det passer at komme på besøg og det er også her de individuelle vilkår der vil være afgørende for hvordan forløbet bliver.

Børn i udsatte positioner

Dagtilbud skal reflektere over, hvordan det pædagogiske læringsmiljø organiseres og tilrettelægges, så det også tilgodeser og understøtter børn i udsatte positioners læring. Børn i udsatte positioner kan fx være børn med en svag socioøkonomisk baggrund, børn med en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, børn i risiko for at stå uden for fællesskabet. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26)

Furesø Kommune har opmærksomhed på børns trivsel, udvikling, læring og dannelse. Alle børn skal opleve sig som betydningsfulde og bidragende i fællesskaber og opleve at de har deltagelsesmuligheder. For at sikre dette anvender vi fælles redskaber og metoder.

Furesø Kommunes dagtilbud benytter en model for [Tidlig opsporing](#), der systematiserer trivselsarbejdet og har særligt fokus på forældreinddragelse og det tværfaglige samarbejde. Formålet med trivselsvurderinger er tidligt at få øje på børn, der befinder sig i udsatte positioner og som ikke synes at trives i deres hverdag. Hvis et barn ikke trives, inviteres forældrene til dialog, hvor man sammen vurderer hvordan trivslen kan forbedres og hvordan dagtilbud og hjemmet kan justeres, for bedre at kunne understøtte børnenes trivsel og udvikling.

Pædagogiske Arbejdsprocesser Furesø, PAF, en analysemodel og en fælles referenceramme for arbejdet med inklusion, kan anvendes for bedre at kunne få øje for sammenhængen mellem et barns trivsel og det pædagogiske læringsmiljø barnet indgår i.

I forhold til det enkelte barn beskrives indsatsen som:

- en **generel indsats**, den indsats, som alle børn behøver for at trives, udvikles, lære og dannes
- en **fokuseret indsats**, der er målrettet og af kortere varighed
- en **særlig indsats**, af længere varighed og involverer ofte fagpersoner udenfor dagtilbuddet, fx logopæd, fysioterapeut, psykolog

Dagtilbud har mulighed for at få faglige sparring af et tværfagligt team.

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

I Farumsødal møder vi dagligt mange forskellige familiemønstre. Det er vigtigt for os, at alle vores familier bliver mødt positivt og omsorgsfuldt. Tillid er grundlæggende for forældresamarbejdet og er den på plads vil det også være lettere, at samarbejde om en eventuel udfordring i familien eller med barnet.

Vi oplever ind i mellem børn og/eller familier der af forskellige årsager, i perioder eller generelt, er udsatte.

Tegn på mistrivsel hos et barn eller en familie kan ofte være svære at se og kræver et nært kendskab til familien, samt solid erfaring.

Derfor er det meget vigtigt for os at vi i Farumsødal er imødekommende, rumlige, forstående, ikke lader vores fordomme eller andre hæmmende holdninger og synspunkter komme i vejen for vores arbejde med familierne.

Det er vigtigt for os at skabe et fællesskab hvor der er plads til alle og hvor vi sammen kan hjælpe hinanden med at skabe tryghed og trivsel for børn og forældre.

Når dette grundlag er skabt vil det være meget lettere for os, at tale med familien om deres udfordringer og de hjælpemuligheder vi kan tilbyde.

Vi følger familien tæt indtil udfordringen er overstået eller familien skal videre til andet tilbud eks. FFO.

Sammenhænge

Dagtilbud tilrettelægger et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til o-klasse. At skabe sammenhæng kan fx handle om at børn i dagtilbud får positive erfaringer med at deltage i fællesskaber, så barnet får positive forventninger til de sociale fællesskaber i skolen. At det pædagogiske læringsmiljø skal have fokus på at understøtte, at børnene tør møde nye udfordringer, fordybe sig, være vedholdende, kunne indgå i et børnefællesskab og tage initiativ til at indgå i relationer. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27)

Furesø Kommune har fokus på at skabe sammenhænge for det enkelte barn omkring alle de overgange børn oplever. I hverdagens overgange mellem dagtilbud og hjem, i opstarten på dagtilbudslivet, overgangen mellem dagpleje eller vuggestue til børnehave, også i det integrerede dagtilbud og endelig overgangen til tidlig fritidsordning, FFO og skole.

I **Furesø Kommune** benyttes der ved alle børns overgange et [overgangsskema](#). I dette skema uddyber forældre og pædagogiske medarbejdere de opmærksomheder, som det vil være væsentligt, at pædagogiske medarbejdere i det nye tilbud kender til for bedst muligt at støtte det enkelte barn i at anvende sine erfaringer og kompetencer i den nye pædagogiske kontekst. Overgangsskemaet er oversat til flere sprog.

Furesø Kommune har et fælles afsæt for overgangen fra børnehave til skole, der beskriver [principper og procedurer for den gode overgang](#), herunder en overgangskanon. Overgangskanonen skal sikre, at alle børn i Furesø får fælles erfaringer og oplevelser, de kan inddrage i de nye fællesskaber, som de træder ind i ved overgangen fra børnehave til skole og FFO. Derudover indgår dagtilbud, FFO og skole lokale aftaler der understøtter børnene i overgangen og sikrer godt samarbejde mellem medarbejderne.

Dagtilbud skal inddrage forældrebestyrelsen omkring hvordan de kan medvirke til at skabe gode overgange fra hjem til dagtilbud, mellem dagtilbud og fra dagtilbud til FFO/skole.

Furesø Kommune har iværksat en prøvehandling hvor flere dagtilbud tager på hjemmebesøg i familier inden start i dagtilbud. Nogle steder sammen med sundhedsplejen.

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til FFO og 0. klasse, herunder evt. lokale aftaler mellem dagtilbud og FFO-skole.

Børn oplever mange overgange i løbet af deres første år.

Farumsødal er en integreret institution hvilket gør arbejdet med overgangene meget let. Vores mål er, at børnene skal føle sig trygge og velkomne uanset hvor de færdes i huset. Derfor gør vi meget ud af at det er en fra vuggestuen og børnehaven der lukker og åbner sammen. Vi rykker sammen i den afdeling der er flest børn i når vi lukker og når børnene skal flytte stue bruger vi god tid til at besøge den nye stue samt legeplads.

Overgange kan være svære og der kan derfor ind i mellem være børn der har brug for at blive afleveret på deres gamle stue, eller børn der har brug for at blive afleveret med en søskende der går

i enten vuggestuen eller børnehaven. Vi bestræber os på, at være så fleksible, som det er muligt set ud fra et lærings- og udviklingsperspektiv. Dette gøres altid i tæt samarbejde med forældre og de voksne på den afgivende/modtagende stue.

Vi arbejder sammen med FFO og skole i forhold til overgang til disse og tager eks. på besøg op til overgangen. Vi taler med børnene om, at de snart skal videre og arbejder sammen med forældrene om, at forberede og støtte børnene i den parathed der skal til for at kunne honorere kravene i FFO og skole.

Inddragelse af lokalsamfundet

I den pædagogiske læreplan skal dagtilbuddet overveje, hvordan lokalsamfundet i form af fx biblioteker, museer, idrætstilbud og -faciliteter, plejehjem, erhvervsliv mv. kan inddrages med henblik på at styrke dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø. Dagtilbud kan invitere ældre medborgere, skolebørn eller andre frivillige i lokalsamfundet, der ønsker at bidrage med en særlig viden eller interesse inden for eksempelvis natur, sport, musik, sundhed eller håndværk. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29)

I [Furesø Kommune](#) er der mange muligheder for at inddrage lokalsamfundet, fx Skolelandbruget, Hjortøgaard, biblioteker, idrætsfaciliteter, legepladser, Musikskolen, plejehjem, museer og mange muligheder for at udnytte forskellige naturområder, skov, sø, landbrug til forskellige pædagogiske aktiviteter.

Dagtilbud skal inddrage forældrebestyrelsen omkring hvordan de kan medvirke til at bringe ressourcer i lokalområdet i spil.

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Farumsødal ligger rigtig godt i forhold til at gøre brug af vores spændende nærmiljø og lokalsamfund og er blandt andet medlem af Farum kano- og kajakklub.

Det er vigtigt for børnene at kende deres lokalsamfund og derfor gør vi ofte brug af bibliotek, legepladser, skolelandbruget, museer, kirker mm., samt går og cykler rundt i nærområdet.

Vi har samarbejde med Solgaven, som er plejehjem for blinde og svagtseende, hvor de ældste hvert år går Lucia.

Vi er medlem af Farum kano- og kajak klub, som ligger på "Skallepanden" og bruger derfor ofte skoven omkring denne.

Eksempel på brug af lokalsamfund:

Den ene vuggestuegruppe skal have tema om fisk. Den voksne, Fadila, arrangerer at børnene først skal en tur til Biblioteket og låne bøger om fisk, bagefter går turen til Farums Sø, så de kan se hvor fisken bor. Til slut tager de på bytorvet og køber en fisk hos fiskehandleren, som de tager med hjem. Falak, som arbejder i køkkenet, hjælper med at tilberede fiske, som børnene så år lov at smage til frokost.

De seks læreplanstemaer

Til hvert af de seks læreplanstemaer er udarbejdet to overordnede mål. Den pædagogiske læreplan beskriver hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børn læring indenfor og på tværs af de seks læreplanstemaer.

Til hvert læreplanstema præsenterer vi eksempler på hvordan vores pædagogiske læringsmiljø dels understøtter de to mål til det enkelte tema, hvordan det relaterer sig til det pædagogiske grundlag og endelig hvordan det ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Alsidig personlig udvikling

Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod, vedholdenhed og kompetencer til deltagelse. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

I Farumsødal understøtter vi børnenes lyst og motivation til, at øve sig.

Dette gør vi ud fra et nært kendskab til det enkelte barn og barnets nuværende udvikling og kompetencer.

Den voksne, Fanny: **"Hej Fie"**

Fie: **"Hej Fanny"**

Fie: **"Fanny, har du egentlig set mig i dag?"**

Fanny, med et smil: **"Ja, Fie, jeg har set dig".**

Sagt af Fie, 4,5 år.

Eks.:

Filur på 1,8 år sidder og spiser morgenmad. Vi spiser i krearummet og på reolen står der mange forskellige slags hobbyartikler. Filur peger på reolen og spørger: "deet?" Flora, den voksne, peger

på et glas med fjer og spørger: "Dem her?" Filur svarer: "deet?". Flora tager glasset ned med fjer og siger: "Det er fjer." Hun tager en fjer op og rækker den til

Filur, som trækker sig væk fra den og ryster på hovedet. Flora stryger fjeren op og ned ad armen og kinden på sig selv mens hun siger: "Ae,ae". Filur kigger opmærksomt på Flora. Flora lægger fjeren på bordet foran Filur. Filur tager fjeren op og stryger den over sin hånd. Lidt efter tør han også ae sin kind med fjeren.

Eks.:

Den ene 2 – 3 års gruppe har et tema om dyr. Børnene har ved samling været med til, at vælge temaet.

Den ene dag skal de i Zoologisk Have. Børnene bliver delt i mindre grupper, max. 3 børn pr. voksen. Inden turen har børnene valgt et dyr hver de skal se når de kommer derind.

Eks.:

Freja 3,2 år leger i sandkassen. Freja er ved at fylde en spand med sand. Hun fylder meget i, sandet er lidt vådt.

Hun henvender sig til den voksne og siger at hun fylder meget sand i. Den voksne siger: "Ja, den ser tung ud."

Freja løfter prøvende og konstaterer den er tung. Freja begynder at fylde en spand mere. Hun fylder ligeså meget sand i, som den første spand.

Da hun er færdig løfter hun begge spande. Den voksne siger: " De ser tunge ud." Freja løfter dem og siger: " Det er de også, men jeg har øvet mig."

Eksemplet beskriver den måde vi arbejder med børnene. Vi lader børnene prøve selv, lader dem fejle, taler med dem om hvad der gik galt og støtter dem i, at prøve igen, at turde igen.

Børnene skal lære at sige deres mening og respekterer andres meninger, samt udvise forståelse for andre. I Farumsødal motiverer vi børnene til, at tage ejerskab af institutionen ved at gribe og understøtte børnenes forslag, ideer og aktiviteter.

Eks.:

En gruppe børn fra børnehaven har været på tur og er på vej hjem i tog. Da de når Buddinge station siger Flemming, at nu er vi kommet til desserten. Da de kommer hjem går en af pigerne ned i køkkenet og spørger Fie, den voksne i køkkenet, hvad budding er og de aftaler at Fie skal lave budding til børnene ugen efter, så de kan smage det.

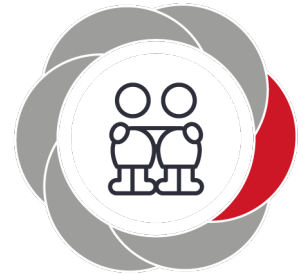
Eks.:

En gruppe piger leger i Sørøverskibet. En voksen, Flicka, kommer forbi og kigger på at de leger. Det er en god leg, men Flicka fornemmer på stemningen i legen at pigerne har brug for lidt støtte til at fører den videre. Flicka henter en sort ansigtsmaling og spørger om de vil have skæg. Pigerne griner og synes det er sjovt. De laver sørøverflag og klapper for øjet. Legen får ny energi og resten af dagen går pigerne rundt med fuldskæg og klap for øjet, til stor fornøjelse for alle.

Social udvikling

Udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed. Dagtilbud skal ikke kun bidrage til at udvikle børns selvstændighed og evne til medbestemmelse men også deres forståelse for, indlevelse i og solidarisk handlen i forhold til andre. Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39 og Masteren til en styrket pædagogisk læreplan)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Fællesskabet er en af de største grundsten i vores arbejde i Farumsødal. Det er utroligt vigtigt for os, at vi har et fællesskab hvor der er plads til alle og at alle føler sig velkomne og anerkendt for dem de er.

Børnene skal lære, at være en god ven, at turde sige til og fra i legen, kunne løse konflikter i et samarbejde og vise ansvarlighed for egne og andres ting.

Det er vores mål at børnene skal føle sig og opleve at være aktive, ligeværdige og med skabere af det fællesskab vi har i Farumsødal.

Eks.:

Frida på 5,5 år har svært ved, at få fodfæste i relationer med de andre børn. Hun har ofte små uheld i bukserne og hendes følelser griber hende i en sådan grad, at de andre børn

trækker sig hurtigt. Frida er i gang med en pædagogisk/psykologisk udredning og bliver skoleudsat. Frida vil rigtig gerne de andre børn og har en vældig god fantasi og er rigtig god til at finde på aktiviteter og lege.

Freja, en pige fra en af de andre stuer viser interesse for Frida. De voksne griber hurtigt muligheden for at skabe en relation. Freja er en socialt stærk pige, som har mange relationer blandt de andre børn.

Pigerne finder selv sammen i leg og vi understøtter dem eksempelvis ved, at give dem mulighed for at lege inde når alle er ude eller andre små tiltag.

En morgen spørger Freja om Frida ikke vil hjem og lege. Frida vil gerne men bliver bekymret for udfordringen med de små uheld i bukser. Freja siger: Pyt med det, du låner bare nogle rene af mig.

Eks.:

Fro og Filuca, 2,8 år, er på vej ud på legepladsen. De fniser og pjatter. De siger til den voksne, Feline: "Vi er bedstevenner". De går med Feline ned i garderoben hvor de møder en anden voksen. Feline siger: "Fortæl, Fabiola, hvad I sagde til mig". Fro og Filuca siger i kor: "Vi er bedste venner".

Kommunikation og sprog

Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale. Læringsmiljøet skal understøtte børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. De pædagogiske medarbejdere er sproglige rollemønstre for børnene, og børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Vi arbejder meget med inddragelse i hverdagen, dels i aktiviteter og rutiner og dette kræver at vi er gode til at kommunikerer med børnene om hvad der skal ske, gensidige forventninger og forståelser.

I Farumsødal er børnene med når der skal bygges, laves mad, bål mm og det kræver at det sproglige arbejde vægtes højt, da medinddragelsen forudsætter, at vi kan kommunikerer de farer, retningslinjer mm, der følger med disse aktiviteter.

Børnene skal lære, at sætte ord på tanker, følelser, behov, oplevelser mm. Det er vigtigt at vi som voksne høre og ser den kommunikation.

Vi har stort fokus på vores daglige dialog med børnene, ikke kun den verbale, men også den non-verbale.

Vi arbejder også med tematiseret sprogarbejde, dialogisk læsning, sproggrupper mm. Vi forsøger i vores temaer at føre en rødtråd i børnenes læring. Dette gøres ved at vi løbende udvider fokusviden og ord.

Eks.:

Frederik er lige startet på en af stjerne for de 2-3 årige. Han er meget ked af det og græder meget. Han sidder hos en voksen. Frank havde selv en rigtig svær indkøring i vuggestue. Frank skæver lidt over til Frederik der sidder hos en voksen. Frank kigger på bilen i sin hånd. Efter lidt tid går han hen til Frederik og giver ham bilen.

Hvad der ikke kan siges med ord kan siges med handling.

Krop, sanser og bevægelse

Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel. Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

At mærke sig selv og kende sig selv fysisk og psykisk, er grundlæggende for vores udvikling, trivsel og sundhed.

Vi bruger forskellige aktiviteter til at understøtte dette hos børnene.

Som nogle eksempler kan det nævnes, at vi bruger Bybæk Hallen, cykelture mm til de aktiviteter der kalder på større rammer. Yoga, mindfulness og stille stunder hvor der lyttes til fugle, samt mulighed for at bruge sine sanser skaber vi på legepladsen, indenfor eller på tur til et særligt sted med et bestemt mål

Børnene skal lære deres krop af kende og mærke nydelsen ved at bevæge sig og spise et sundt måltid mad.

Vores ældste børn er på skift hver mandag i køkkenet hvor de hjælper med at lave mad. På denne måde oplever børnene hvad maden er lavet af og hvordan man sammensætter en sund kost.

Om sommeren må man have bare tæer i sandkassen og bade med eller uden badetøj. Vi tale åbent med børnene om forskelle på kroppe og med en naturlig blufærdighed og respekt for det enkelte barns grænser.

Eks.:

Det er sommer og meget varmt. Vi har taget vandbassin frem og børnene bader. Det er opstået ad hock, så der er nogle der bader i undertøj, badetøj eller uden tøj. Phillip kommer ud og ser Finn der bader nøgen. Phillip peger og griner påtaget højt af Finn. Finn kigger overrasket på Phillip. De andre børn kigger op for at se hvad Phillip griner af. Men

alle børnene bader med og uden tøj, så der er ikke nogle der forstå Phillip. Flemming går alle børnene bader med og uden tøj, så der er ikke nogle der forstå Phillip. Flemming går hen til Phillip og taler med ham.

Phillip stopper og indgår i vandlegen med de andre børn.

Eks.:

Nogle børn har i en periode været meget interesseret i at lege med hinanden uden tøj og der har været nogle bekymrede kommentarer fra forældre, men også blandt de voksne i børnehaven.

Vi voksne kan ofte have det lidt svært med børns nysgerrighed omkring egen krop og vi beslutter derfor, at Anna Louise Stevnhøj, journalist og forfatter, der blandt andet har arbejdet for Børns vilkår, skal komme ud og holde foredraget: "Må vi lege doktor?", som handler om børns seksualitet.

Natur, udeliv og science

Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension. Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44 - 45)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Vi bruger også vores legeplads til at observere naturen og dens fænomener.

Vi har plantekasser, bålplads og gode muligheder for at eksperimentere med vejr og vind.

Vi har valgt at lade græsset gro på vuggestuens legeplads, så vi sammen med børnene kan gå på opdagelse mellem stråene og kigge på insekter mm.

Eks.:

De ældste børn er på tur til Skallepanden. Frederikke finder en vinbjergsnegl der er kæmpestor. Der bliver talt om at sneglen ikke er særlig hurtig og om den måske er der i morgen.

Fillippa finder på at de skal skrive navn på de vinbjergsnegle de finder og så se om de møde dem igen. Et par dage efter ser de en af sneglene et andet sted i skoven.

Det er vigtigt for os, at børnene lære at færdes i naturen med respekt. Vi motiverer dem til at være nysgerrige på alle dyr også dem der ikke er så populære.

Eks.:

Vi har fået fældet et stort piletræ på legepladsen. De tykke grene er skåret op i flere stykker. Filur graver sammen med nogle børn huller og stiller stammerne ned i jorden. De vil se om de kan få stammen til at gro igen.

Der går lang tid og pludselig kan man se, at der kommer små skud på de afsavede grene.

Kultur, æstetik og fællesskab

Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet. Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

I Farumsødal er vi kreative og musiske.

Vi bruger dagligt vores værksteder, som platforme for børnenes udtryk og udvikling.

Vores gangarealer afspejler børnenes kreative udtryk i form af værker og skulpturer. Vi bruger forskellige museer bl.a. Louisiana, Statens Museum for Kunst, samt Skovhuset i Værløse.

Vi besøger Ishøj Teater, biografen på Farum Bibliotek, får besøg af Cirkus 3, fællessang om fredagen og børn og voksne laver impuls teater med udspring fra fortællinger eller sange.

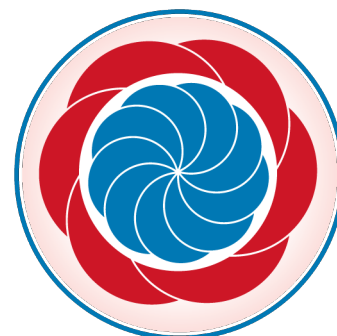

Vi inddrager børnene i traditionerne og vægter, at institutionen afspejler disse, samt årstiderne.

Det er vigtigt for os at børnene deltager aktivt i hverdagen med, at forme vores kultur og de mål vi har for deres udvikling.

Evalueringskultur

Dagtilbudslederen har ansvar for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Dokumentationen anvendes i løbende evalueringer, som led i en evalueringskultur, der udvikler og kvalificerer det pædagogiske læringsmiljø. Mindst hvert andet år evalueres den pædagogiske læreplan med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen offentliggøres. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51)

Sådan beskriver Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, opgaven omkring evaluering i dagtilbud. Der bliver slået fast, at den pædagogiske dokumentation skal bruges til at udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø for derigennem, at øge børns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den løbende evaluering er et redskab for de pædagogiske medarbejdere og indgår i en evalueringskultur. Dagtilbuddets læreplan skal evalueres hvert 2. år og skal beskrive sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringskriterier og komplekse sammenhænge

Evalueringskultur er et redskab der kan bidrage til at vurdere, udvikle og kvalificere pædagogisk praksis. At evaluere eller at vurdere et pædagogisk læringsmiljø kræver dialoger om hvad der er god kvalitet i læringsmiljøet og hvordan det gode pædagogiske læringsmiljø har betydning for børnene. Dialoger om kvalitet af pædagogisk praksis er vigtige og medvirker til, at gøre kriterier for evalueringer tydelige. Kvalitet forstået som hvad børnene skal have med sig og hvordan læringsmiljøet skal tilrettelægges, så det understøtter bedst muligt Disse dialoger foregår blandt de pædagogiske medarbejdere og involverer dagtilbuddets forældrebestyrelse. De pædagogiske medarbejdere tilrettelægger det pædagogiske læringsmiljø efter de antagelser de har om, på hvilke måder læringsmiljøet bidrager til børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Dialoger om pædagogisk praksis skaber mulighed for refleksion og læring om egen praksis og mulighed for at justere denne. De pædagogiske medarbejdere vil opleve sådanne dialoger som meningsfulde måder at anvende evalueringer på.

Pædagogiske medarbejdere skal træffe mange vurderinger, beslutninger og handlinger i løbet af en dag. Mange handlinger sker hurtigt og baserer sig på de pædagogiske medarbejders professionelle dømmekraft; en erfaringsbaseret fornemmelse for hvad der sker og hvad der er vigtigst. I situationen kan der altid handles anderledes og refleksion over praksis er derfor central. I nuet er der sjældent tid og rum for refleksion, drøftelser og refleksion må ske efterfølgende og skal dokumenteres, fx noteres, for at kunne indgå i en senere systematisk evaluering og kunne give støtte til forandringer af handlinger og praksis. Pædagogisk praksis udfolder sig i komplekse processer, hvor både børn og voksne har intentioner med de handlinger og interaktioner der finder sted. I pædagogisk praksis er der ikke entydighed mellem indsats og resultat; konteksten og de konkrete menneskers handlinger og beslutninger har betydning for hvad der sker i samspillet. Evalueringer af pædagogisk praksis skal kunne rumme denne kompleksitet. Når man

evaluerer, sætter man særligt lys på en del af det pædagogiske læringsmiljø, velvidende at man ikke kan indfange alt det, børn oplever over hele dagen. De pædagogiske medarbejdere udvælger altså et særligt fokus for evalueringen af det pædagogiske læringsmiljø. Dette fokus beskrives i det didaktiske redskab, PEF, planlægning og evaluering i Furesø, se mere på nedenfor.

Evaluering; kultur, kompetence og kapacitet

Den styrkede pædagogiske læreplan fremhæver, at dagtilbudslederen er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet. En evalueringskultur forstås vi som en sammenhængende tilgang til evaluering og praksis, hvor evalueringer bidrager til udvikling af kvaliteten af den professionelle praksis. En evalueringskultur kræver at dagtilbuddet har udviklet evalueringskapaciteter.

Evalueringskapaciteter forstået som, at arbejde reflektivt med egen evalueringspraksis med henblik på, at blive bedre til at evaluere, til at anvende og omsætte evalueringer til et løft den pædagogiske kvalitet. Struktur og organisering af de pædagogiske medarbejders arbejde med didaktik; med planlægning, dokumentation og evaluering af pædagogisk praksis samt parathed og kompetence til sammen at reflektere over hinandens praksis og til at ændre denne, styrker en evalueringskultur. For at understøtte dagtilbuddenes arbejde med at opbygge en evalueringskultur anvender Furesø Kommune nogle fælles redskaber.

Fælles redskaber i Furesø Kommune

Furesø Kommunes dagtilbud anvender PEF som didaktisk redskab. Her planlægger, analyserer, udvikler, dokumenterer og evaluerer de pædagogiske medarbejdere igangværende pædagogiske forløb, rutinesituationer samt børnekulturen. PEF understøtter den løbende systematiske evaluering. Dokumentation der indgår i evalueringer, kan antage mange former: Interviews af børn, læringsfortællinger, fotos, børns tegninger, video, observationer, udstillinger, relations skemaer; barn-barn eller barn-voksen, logbøger eller skemaer til registrering.

Furesø Kommune understøtter arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan med Læringslaboratorier. I læringslaboratorierne mødes dagtilbudsledere og faglige fyrtårne som sammen udvikler, sparrer og henter ny inspiration og viden til det fortsatte arbejde med den pædagogiske læreplan. På læringslaboratorier sker videndeling, indhentning af ny viden og inspiration, planlægning af nye prøvehandlinger. Læringslaboratorierne veksler mellem debatter, sparring, reflektive teams og faglige input mv.

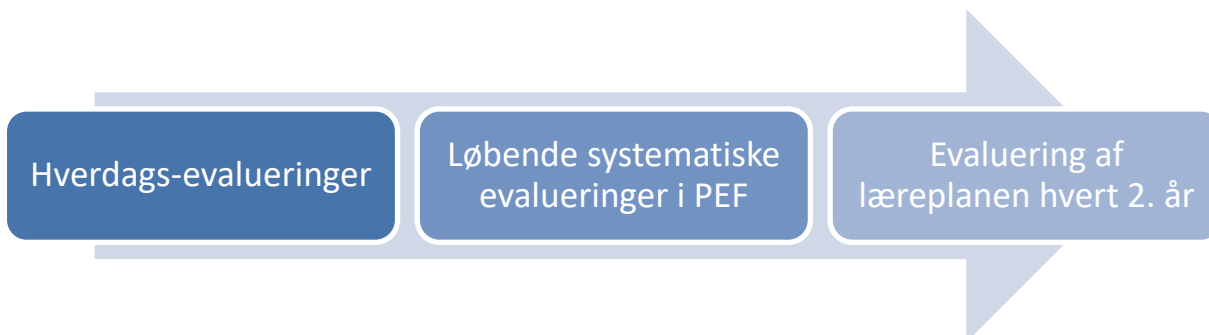
Til pædagogisk tilsyn er Furesø Kommune inspireret af KIDS, et redskab til Kvalitetsudvikling I Dagtilbud, KIDS ligger tæt op af det pædagogiske grundlag og de 12 mål der vedrører de 6 læreplanstemaer. KIDS anvendes af dagtilbud til inspiration til udvikling af kvaliteten af deres pædagogiske praksis. I de systematiske evalueringer kan dagtilbud med fordel hente inspiration i KIDS og i anbefalinger fra tilsyn.

Hverdagsevaluering, løbende systematisk evaluering og evaluering hvert 2. år

I Den styrkede læreplan er det beskrevet hvordan dagtilbud løbende skal evaluere på hvilke måder læringsmiljøet understøtter børns trivsel, læring, udvikling og dannelse samt at dagtilbuddets læreplan skal evalueres hvert 2. år.

Disse 3 niveauer søger vi koblet sammen, således at hverdagsevalueringer giver input til den løbende systematiske evaluering, der har PEF som omdrejningspunkt og endelig den evaluering af dagtilbuddets pædagogiske læreplan der finder sted hvert 2. år.

Tre niveauer af evalueringer, der bidrager og kvalificerer hinanden, indgår i arbejdet med læreplanen.

Hverdagevalueringer

Hverdagevalueringer er de uformelle og spontane refleksioner om evaluering som de pædagogiske medarbejdere gør sig, når de holder pause, har sovetime eller er på vej hjem fra arbejde. Disse evalueringer rummer vigtige observationer og refleksioner og kan bidrage til de løbende systematiske evalueringer af pædagogiske forløb og af det pædagogiske læringsmiljø. For at fastholde hverdagevalueringerne gør de pædagogiske medarbejdere noter ud fra spørgsmål på trykte post-its:

- Hvad forløb godt?
- Hvad blev jeg opmærksom på?
- Hvilke intentioner havde børn/voksne?
- Hvad fik børn/voksne ud af forløbet?

Løbende og systematiske evalueringer

Noter fra hverdagevalueringer indgår i de løbende og systematiske evalueringer som PEF understøtter. Rammer og struktur for de systematiske evalueringer skaber dagtilbudslederen lokalt. De systematiske evalueringer finder sted på møder hvor relevante pædagogiske medarbejdere deltager. PEF er rammen for indsamling af data og pædagogisk dokumentation og kobler hverdagevalueringer med løbende systematiske evalueringer.

PEF rummer en spørgeguide der understøtter analysen af praksis:

- Børns udbytte ifht. beskrevne mål og det pædagogiske grundlag
- Børns oplevelser og børns perspektiv
- Hvad viser forløbet om vores refleksioner om valg af indsatser?
- Hvad viser evalueringen af nyt, overraskende og spændende?
- Hvad har vi voksne lært?
- Hvad vil vi vide mere om?
- Hvad tager vi med til næste forløb?

Dagtilbudslederen understøtter at den systematiske evaluering anvender dialogmetoder der bringer flere perspektiver frem og som fremmer udvikling af nye forståelser og ideer.

I processen med løbende og systematiske evalueringer kan dagtilbud arbejde med flere lyttepositioner.

Udpegede pædagogiske medarbejdere holder særligt øje for:

- Børneperspektiv i forløbene
- Guldkorn der rummer vigtig viden og læring
- Det der er vigtigt at formidle og dele viden omkring
- Hvilke begrænsninger eller udgrænsninger børnene møder i forløbet

De opmærksomheder som medarbejderne fra forskellige lyttepositioner får, indgår i dialogerne.

Evaluering af læreplanen hvert 2. år

Dagtilbudsloven fremhæver: at lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen af den pædagogiske læreplan hvert 2. år.

PEF samt anden pædagogisk dokumentation udgør det materiale som evalueringen foretages ud fra. Anbefalinger fra tilsynsrapporter medtænkes i evalueringen.

Processen for evalueringen er at dagtilbudsleder og medarbejdere, faglige fyrtårne laver oplæg til evalueringen og opfølgningen på arbejdet med den pædagogiske læreplan. Derefter inddrages den samlede medarbejdergruppe der kommer med input og siden skal forældrebestyrelsen inddrages i en drøftelse og har mulighed for at komme med input og forslag. Dagtilbudsleder har det endelige ansvar for den pædagogiske læreplan.

Evalueringen hvert 2. år tager form af en metaevaluering. En sammenfatning og en analyse af evalueringer fra PEF som er udarbejdet i perioden samt evt. anden pædagogisk dokumentation.

Fra de udarbejdede PEF hentes informationer fra rubrikkerne:

- Refleksion 1
- Børns oplevelser og børns perspektiv
- Refleksion 2

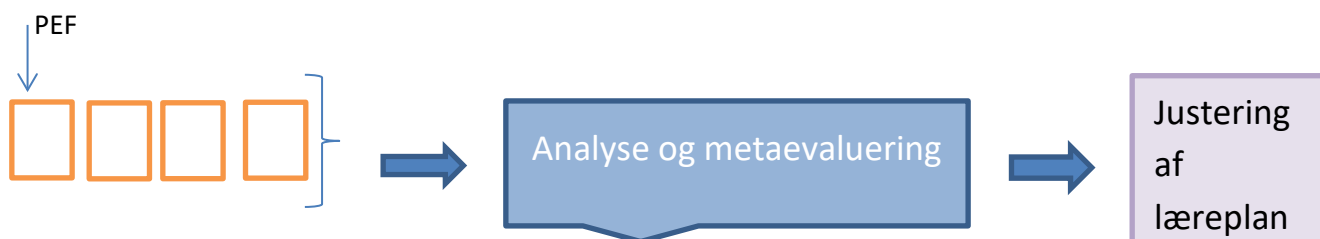
➤ Hvad tager vi med os

Der kigges på temaer der går på tværs: sammenhænge, tegn og mønstre eller noget der ikke er medtaget.

Vigtige spørgsmål er:

- Hvilken ny læring, erkendelse er gjort, hvor er der noget dagtilbuddet skal arbejde videre med
- Får I realiseret det pædagogiske grundlag tilstrækkeligt?
- Er jeres mål gode at evaluere på, er der forskel på mål for børn i vuggestue og børnehave?
- Har I fundet gode måder at få øje for børnenes perspektiver på?
- Er der et pædagogisk tema I har brug for at indhente mere viden omkring?
- Hvor er der noget i jeres pædagogiske læreplan I vil justere, fx korte retningsgivende refleksioner eller eksempler der bedre beskriver den pædagogiske praksis I tilbyder børnene

Oversigt over evalueringen hvert 2. år:

Hvordan vil vi sikre at hverdagevalueringer tilfører vigtig viden til de løbende og systematiske evalueringer, af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og så børnenes udbytte?

Hvordan udvikler vi evalueringskapaciteter, hvor har vi særligt behov? Og hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Vi evaluerer vores praksis og aktiviteter løbende på stuemøder, personalemøder, samt på vores Personalelørdage.

Vi har i forbindelse med udarbejdelsen af den nye læreplan, drøftet hvordan vi kan optimere vores evalueringskultur.

Vi har besluttet, at vi vil inddrage børnene i evalueringen, da det giver mest mening i forhold til den måde vi arbejder på i Farumsødal.

Links:

Furesø Kommunes Børne- og Ungepolitik: [Børne- og ungepolitik](#)

Fortsat fremgang for Furesø, Byrådet mål for 2019 – 2020: [Fortsat fremgang](#) Vision 2030: [Vision 2030](#)

Fælles læringssyn 0 – 18 år: [Det fælles læringssyn](#)

Oplæg om dannesperspektiv til dannelsesrejsen, under udarbejdelse

Styrket pædagogisk læreplan, rammer og indhold, EMU [EMU: Den styrkede pædagogiske læreplan](#)

FN's børnekonvention: [Unicef, børnekonventionen](#)

Dagtilbudsloven: [Dagtilbudsloven](#)